

17 Νοεμβρίου 2022

Άννα Μητροπούλου: Στην ονομαστική και όχι στην πραγματική αξία αποδίδεται η αξία της συνεταιριστικής μερίδας στο αποχωρών μέλος

Με ένα συντριπτικής τεκμηρίωσης σημείωμα η δικηγόρος Άννα Μητροπούλου τ. Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ, αντικρούει την απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία αποφαινεται ότι η αξία της συνεταιριστικής μερίδας αποδίδεται στο αποχωρών μέλος του συνεταιρισμού στην πραγματική της αξία και όχι στην ονομαστική της αξία, όπως προβλέπει η πλειοψηφία των καταστατικών των συνεταιρισμών.

Παρότι εξεδόθη η ΑΠ 43/2022 Α1 τμ., οι συνεταιρισμοί στην περίπτωση αποχώρησης μέλους, μπορούν να καταβάλλουν την αξία της συνεταιριστικής μερίδας στην ονομαστική της αξία και όχι στην πραγματική της αξία, η οποία εξάγεται από την καθαρή θέση του συνεταιρισμού (η οποία μπορεί να είναι και αρνητική, οπότε το αποχωρών μέλος είναι πιθανόν να πρέπει να επιστρέψει μεγάλα ποσά στον συνεταιρισμό). Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με την γνωμοδότηση της κας Α. Μητροπούλου, η απόφαση του Αρείου Πάγου δεν είναι ορθή, κατά συνέπεια θα επαναεκδικασθεί η απόφαση στα δικαστήρια εφόσον το αποχωρών μέλος το επιδιώξει και η υπόθεση θα επανακριθεί στον Άρειο Πάγο.

Ακολουθεί η απόφαση του Αρείου Πάγου και το σημείωμα της δικηγόρου Α. Μητροπούλου:

ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗ 43/2022. Σε περίπτωση αποχώρησης μέλους αγροτικού συνεταιρισμού, η συνεταιρική μερίδα αποδίδεται στην πραγματική και όχι στην ονομαστική της Αξία.

ΣΧΟΛΙΟ : Ανδριανή-Άννα Μητροπούλου -Δικηγόρος, τέως Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ *

ΑΡΙΘΜΟΣ 43/2022

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Α1` Πολιτικό Τμήμα

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Χρήστο Τζανερρίκο, Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Ιωάννα Κλάπα - Χριστοδουλέα, Χρήστο Κατσιάνη, Ασημίνα Υφαντή και Στέφανο - Σπυρίδωνα Πανταζόπουλο - Εισηγητή, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕ δημόσια στο ακροατήριό του, στις 6 Δεκεμβρίου 2021, με την παρουσία και του Γραμματέα Γεωργίου Φιστούρη, για να δικάσει την υπόθεση μεταξù:

Του αναιρεσειόντος: Αγροτικού Συνεταιρισμού με την επωνυμία "...", που εδρεύει στην Τοπική Κοινότητα ..., Δημοτικής Ενότητας .. του Δήμου ... και εκπροσωπείται νόμιμα, ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Αναστάσιο Κοϊμτζίδη με δήλωση κατ' άρθρο 242 παρ. 2 ΚΠολΔ και κατέθεσε προτάσεις.

Του αναιρεσιβλήτου: και ήδη πρωτοβαθμίου συνεταιρισμού με την επωνυμία ".." και το διακριτικό τίτλο "...", που εδρεύει στην και εκπροσωπείται νόμιμα, ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Παναγιώτη Τικόπουλο που ανακάλεσε την από 8/11/2021 δήλωση για παράσταση κατ' άρθρο 242 παρ. 2 ΚΠολΔ, παραστάθηκε στο ακροατήριό και κατέθεσε προτάσεις.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 5/2/2015 ανακοπή του ήδη αναιρεσειόντος, που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Καβάλας.

Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 247/2017 οριστική του ίδιου Δικαστηρίου και 213/2019 του Μονομελούς Εφετείου Θράκης. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζητεί ο αναιρεσείων με την από 10/2/2020 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο πληρεξούσιος της αναιρεσιβλήτου ζήτησε την απόρριψη της αιτήσεως και την καταδίκη του αντίδικου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Υπόκειται προς κρίση η από 10-2-2020 αίτηση για αναίρεση της εκδοθείσας αντιμωλία των διαδίκων κατά την τακτική διαδικασία υπ' αριθμ. 213/2019 τελεσίδικης απόφασης του Μονομελούς Εφετείου Θράκης. Με την προσβαλλόμενη απόφαση έγινε δεκτή η από 2-10-2017 έφεση της καθ' ης η ανακοπή και ήδη αναιρεσίβλητης κατά της υπ' αριθμ. 247/2017 οριστικής απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καβάλας, η οποία είχε δεχθεί την από 5-2-2015 ανακοπή του ανακόπτοντος, ήδη αναιρεσειόντος, κατά της υπ' αριθμ. 11/2005 διαταγής πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καβάλας, στη συνέχεια δε αφού εξαφάνισε την ως άνω απόφαση απέρριψε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του την ως άνω ανακοπή και επικύρωσε την προαναφερθείσα διαταγή πληρωμής. Η αίτηση αναιρέσεως ασκήθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα (άρθρα 552, 553, 556, 558, 564 παρ. 3, 566 ΚΠολΔ). Είναι συνεπώς παραδεκτή (άρθρο 577 παρ. 1 ΚΠολΔ) και πρέπει να εξεταστεί το παραδεκτό και το βάσιμο των λόγων της.

Σύμφωνα με το άρθρο 623 ΚΠολΔ, κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 624 έως 634 αυτού μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις ή απαιτήσεις παροχής χρεογράφων, εφόσον η απαίτηση και το οφειλόμενο ποσό αποδεικνύεται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο, ενώ κατά το άρθρο 624 παρ. 1 ιδίου κώδικα, η έκδοση διαταγής πληρωμής μπορεί να ζητηθεί μόνο αν η απαίτηση δεν εξαρτάται από αίρεση, προθεσμία, όρο ή αντιπαροχή και το ποσό των χρημάτων ή των χρεογράφων που οφείλεται είναι ορισμένο, δηλαδή εκκαθαρισμένο. Παράλληλα, κατά το άρθρο 443 ΚΠολΔ, για να έχει αποδεικτική δύναμη ιδιωτικό έγγραφο πρέπει να έχει την ιδιόχειρη υπογραφή του εκδότη, ως εκδότης δε κατά την έννοια του άρθρου αυτού θεωρείται, εκείνος που αναλαμβάνει υποχρεώσεις από το έγγραφο. Κατά το άρθρο 447 του ίδιου Κώδικα, το ιδιωτικό έγγραφο αποτελεί απόδειξη υπέρ του εκδότη, μόνο, αν το προσκόμισε ο αντίδικός του ή αν πρόκειται για τα βιβλία που αναφέρονται στο άρθρο 444 ΚΠολΔ. Εάν η απαίτηση ή το ποσό της δεν αποδεικνύονται εγγράφως, ή αν διαπιστωθεί ότι η συγκεκριμένη χρηματική απαίτηση εξαρτάται από αναβλητική αίρεση και ο δανειστής δεν αποδεικνύει εγγράφως, με το ίδιο το κατ' άρθρο 623 έγγραφο [δημόσιο ή ιδιωτικό που έχει αποδεικτική δύναμη έναντι του καθού], την πλήρωση της αίρεσης, ο δικαστής οφείλει, κατ' άρθρο 628 ΚΠολΔ, να μην εκδώσει διαταγή πληρωμής, εάν δε, παρά την έλλειψη της διαδικαστικής αυτής προϋπόθεσης, εκδοθεί διαταγή πληρωμής, τότε αυτή ακυρώνεται ύστερα από ανακοπή του οφειλέτη κατά τα άρθρα 632 και 633 αυτού. Η ακύρωση της διαταγής πληρωμής για το λόγο αυτό απαγγέλλεται λόγω διαδικαστικού απαραδέκτου, το οποίο δημιουργεί και η έκδοση διαταγής πληρωμής με βάση έγγραφο που δεν αποδεικνύει άμεσα την απαίτηση και το ποσό αυτής, ή που δεν αποδεικνύει άμεσα την πλήρωση της αίρεσης, ανεξαρτήτως της ύπαρξης της απαίτησης ή της πλήρωσης της αίρεσης και της δυνατότητας απόδειξής τους με άλλα αποδεικτικά μέσα. Με την ανακοπή προβάλλονται λόγοι είτε κατά του κύρους της διαταγής πληρωμής για έλλειψη διαδικαστικής προϋπόθεσης έκδοσής της, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της μη έγγραφης απόδειξης της απαίτησης για την οποία εκδόθηκε ή της μη έγγραφης απόδειξης της πλήρωσης της αίρεσης, είτε κατά της ύπαρξης της απαίτησης. Στη δίκη της ανακοπής δεν επανεκδικάζεται η υπόθεση καθολικά αλλά μόνο στο μέτρο των υποβαλλόμενων λόγων ανακοπής. Οι λόγοι αυτοί σε συνδυασμό με το αίτημα της ανακοπής προσδιορίζουν την έκταση της εκκρεμοδικίας που επέρχεται με την άσκηση της και αναγκάως οριοθετούν το αντικείμενο της δίκης της ανακοπής. Κατά των λόγων της ανακοπής αυτής εκείνος, κατά του οποίου στρέφεται, μπορεί να αμυνθεί είτε αρνούμενος αυτούς είτε με την προβολή αντενστάσεων κατ' αυτών (ΟΛΑΠ 43/2005, ΟΛΑΠ 10/1997, ΑΠ 2206/2009, ΑΠ 933/2011). Έτσι, είναι δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής με βάση σύμβαση με την οποία αναγνωρίζει κάποιος υποχρέωση που έχει από ορισμένη αιτία, που ως τέτοια δεν προβλέπεται ρητώς από τον Αστικό Κώδικα, ισχύει όμως, με βάση το άρθρο 361 ΑΚ, που καθιερώνει την ελευθερία των συμβάσεων, η οποία όμως διαφέρει από τη σύμβαση αφηρημένης υπόσχεσης ή αναγνώρισης χρέους, που ρυθμίζεται από το άρθρο 873 ΑΚ, αλλά ιδρύει νέα αυτοτελή και ανεξάρτητη από την αιτία βάση υποχρέωσης, με συνέπεια αυτός που αναγνωρίζει την, από ορισμένη αιτία, οφειλή του, να μην μπορεί πλέον να προτείνει ενστάσεις από την κύρια αιτία (ΑΠ 595/1999, ΑΠ 1224/2010). Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 14 ΚΠολΔ ιδρύεται λόγος αναίρεσης, αν το δικαστήριο παρά το νόμο κήρυξε ή δεν κήρυξε ακυρότητα, έκπτωση από δικαίωμα ή απαράδεκτο, κατά παράβαση σχετικής δικονομικού περιεχομένου διάταξης, ενώ ο προβλεπόμενος από τον αριθ. 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης δημιουργείται, όταν η εκ πλαγίου παραβίαση αφορά κανόνα ουσιαστικού και όχι δικονομικού δικαίου. Επομένως, οι διατάξεις των προαναφερόμενων

άρθρων 623, 624 ΚΠολΔ δεν αποτελούν αντικείμενο παραβίασης ευθείας ή εκ πλαγίου, δημιουργικής λόγου αναίρεσης από τους αριθμούς 1 και 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ (ΑΠ 1503/2008). Στην προκειμένη περίπτωση από την παραδεκτή κατά το άρθρο 561 παρ. 2 ΚΠολΔ παραδεκτή επισκόπηση της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι το Εφετείο με αυτή δέχθηκε την έφεση της τώρα αναιρεσίβλητης κατά της υπ' αριθμ. 247/2017 απόφασης του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου με την οποία έγινε δεκτή η ασκηθείσα από τον αναιρεσείοντα ανακοπή κατά της, ύστερα από αίτηση της αναιρεσίβλητης εκδοθείσας κατ' αυτού από το Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καβάλας υπ' αριθμ. 11/2005 διαταγής πληρωμής, και απέρριψε την ανακοπή, δεχόμενο ότι από τα αναφερόμενα στην απόφαση του έγγραφα που είχαν προσκομιστεί και στο δικαστή που εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής, η απαίτηση της αναιρεσίβλητης ποσού 111.334,25 ευρώ προέκυπτε από σύμβαση αναγνώρισης χρέους που είχε συναφθεί μεταξύ των διαδίκων ως προς το κατάλοιπο απλού δοσοληπτικού λογαριασμού που τηρείτο μεταξύ τους βάσει διαδοχικών συμβάσεων πώλησης αγροτικών προϊόντων και ότι τα αποτελέσματα της ως άνω σύμβασης αναγνώρισης χρέους δεν είχαν εξαρτηθεί από την πλήρωση αναβλητικής αίρεσης της εκκαθάρισης του λογαριασμού τους κατόπιν συμφηφισμού των ανταπαιτήσεων του, όπως ισχυριζόταν ο ανακόπτων με το δεύτερο λόγο της ένδικης ανακοπής του, ο οποίος και απορρίφθηκε από το Εφετείο, αλλά ότι ο ανακόπτων προέβαλε τις παρακάτω ανταπαιτήσεις του σε συμφηφισμό κατά της απαίτησης για την οποίαν εκδόθηκε η διαταγή πληρωμής, όπως εξ άλλου υποστηρίζει με τον πρώτο λόγο της ανακοπής του. Με αυτά που δέχθηκε το Εφετείο συμμορφώθηκε προς τις άνω διατάξεις των άρθρων 623, 624 παρ. 1 ΚΠολΔ, και δεν κήρυξε απαράδεκτο παρά το νόμο. Επομένως, ο μεν πρώτος λόγος της αναίρεσης με τον οποίον ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι το Εφετείο δέχθηκε ότι η ως άνω διαταγή πληρωμής εκδόθηκε με βάση σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού, η οποία όμως δεν αποδεικνυόταν εγγράφως κατά παράβαση του άρθρου 623 ΚΠολΔ είναι απαράδεκτος, διότι βασίζεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση, εφόσον η διαταγή πληρωμής εκδόθηκε με βάση την προαναφερθείσα σύμβαση αναγνώρισης χρέους, ο δε πέμπτος λόγος αναίρεσης με τον οποίο αποδίδει στην προσβαλλόμενη την πλημμέλεια του αρ. 14 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, είναι αβάσιμος, εφόσον η απαίτηση για την οποίαν εκδόθηκε η ως άνω διαταγή πληρωμής δεν εξηρτάτο από αίρεση, ενώ ο έκτος λόγος αναίρεσης που κατά την εκτίμηση του περιεχομένου του αναφέρεται στην απόδειξη της επίδικης απαίτησης από έγγραφο που καλύπτεται από απόρρητο του άρθρου 21 ν. 3696/2008 πρέπει να απορριφθεί, ως απαράδεκτος, εφόσον ο σχετικός ισχυρισμός δεν είχε προβληθεί ως λόγος ανακοπής κατ' άρθρο 562 παρ. 2 α ΚΠολΔ. Η νομική ανεπάρκεια των αναφερομένων στην αγωγή ή στην ένσταση πραγματικών περιστατικών, σε σχέση με αυτά που απαιτούνται από το νόμο για τη θεμελίωσή της, χαρακτηρίζεται ως νομική αοριστία και ελέγχεται με τον αναιρετικό λόγο από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, ως παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, εφόσον το δικαστήριο της ουσίας έκρινε τελικά ως ορισμένη την αγωγή, αρκούμενο σε λιγότερα στοιχεία από αυτά που απαιτεί ο νόμος, ή ως αόριστη, αξιώνοντας για τη θεμελίωσή της περισσότερα στοιχεία από όσα απαιτεί ο νόμος (ΟΛΑΠ 18/1998, ΑΠ 1967/2006). Αντίθετα, η έλλειψη εξειδίκευσης των πραγματικών περιστατικών, που θεμελιώνουν το ασκούμενο με την αγωγή ουσιαστικό δικαίωμα και αποτελούν την προϋπόθεση εφαρμογής του αντίστοιχου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, χαρακτηρίζεται ως ποσοτική αοριστία της αγωγής, ενώ η επίκληση απλώς των στοιχείων του νόμου, χωρίς αναφορά πραγματικών περιστατικών χαρακτηρίζεται ως ποιοτική αοριστία της αγωγής και ελέγχονται και οι δύο αναιρετικά με τους λόγους από τους αριθ. 8 και 14 του άρθρου 559

ΚΠολΔ (ΟΛΑΠ 1573/1981, ΑΠ 1452/2007, ΑΠ 963/2006).

Ειδικότερα, ο από το άρθρο 559 αριθ. 14 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται, αν το δικαστήριο, παρά τη μη επαρκή έκθεση σ' αυτήν των στοιχείων που είναι αναγκαία για την στήριξη του αιτήματος της αγωγής, την έκρινε ορισμένη, θεωρώντας ότι αυτά εκτίθενται με επάρκεια ή αν παρά την επαρκή έκθεση των στοιχείων αυτών την απέρριψε ως αόριστη. Για να ιδρύεται πάντως ο αντίστοιχος λόγος αναίρεσης πρέπει ο σχετικός με την ποιοτική ή ποσοτική αοριστία ισχυρισμός, ο οποίος δεν υπάγεται στις εξαιρέσεις του άρθρ. 562 παρ. 2 ΚΠολΔ, να προτάθηκε παραδεκτά στο δικαστήριο της ουσίας και να αναφέρεται αυτό στην αίτηση αναίρεσης. Εξάλλου, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 111 παρ. 2, 118 αρ. 4 και 216 παρ. 1 και 262 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι το δικόγραφο της αγωγής ή της προταθείσας με αυτό ένστασης πρέπει να περιέχει, σαφή έκθεση των γεγονότων, τα οποία θεμελιώνουν κατά νόμο την αγωγή ή την ένσταση και δικαιολογούν την άσκηση αυτής από τον ενάγοντα κατά του εναγομένου, ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς και ορισμένο αίτημα. Η έκθεση δε στο δικόγραφο της αγωγής ή της προτεινόμενης με αυτό ένστασης των πραγματικών περιστατικών, τα οποία πρέπει να είναι όσα είναι νομικώς ικανά και αναγκαία για τη θεμελίωση του δικαιώματος, η προστασία του οποίου ζητείται, πρέπει να γίνεται με τέτοια σαφήνεια, ώστε να εξατομικεύουν την επίδικη έννομη σχέση. Εξ άλλου, τα άρθρα 440 και 441 ΑΚ που ρυθμίζουν το συμψηφισμό ορίζουν το μεν πρώτο ότι "Ο συμψηφισμός επιφέρει απόσβεση των μεταξύ δύο προσώπων αμοιβαίων απαιτήσεων, όσο καλύπτονται, αν είναι ομοειδείς κατά το αντικείμενο και ληξιπρόθεσμες", το δε δεύτερο ότι "Συμψηφισμός επέρχεται αν ο ένας τον επικαλεσθεί με δήλωση προς τον άλλο. Η πρόταση συμψηφισμού επιφέρει απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων από τότε που συνυπήρξαν". Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι το διαπλαστικό δικαίωμα της πρότασης του συμψηφισμού δημιουργείται από τη στιγμή που δύο αντίθετες απαιτήσεις που πληρούν τις προϋποθέσεις του συμψηφισμού θα συνυπάρξουν. Ο δικαιούχος της κάθε απαίτησης έχει συνεπώς από το χρονικό αυτό σημείο το δικαίωμα να αποσβέσει την απαίτηση του δανειστή του (κύρια ή ενεργητική απαίτηση), προτείνοντας την ανταπαίτησή του (ή παθητική απαίτηση) σε συμψηφισμό, επέρχεται δε με την πρότασή του απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων στο μέτρο κατά το οποίο καλύπτονται αναδρομικά, ανεξάρτητα από το αν θα γίνει ή όχι αποδεκτή από εκείνον στον οποίο απευθύνεται. Απαίτηση και ανταπαίτηση πρέπει να είναι τέλειες, δηλαδή να είναι ληξιπρόθεσμες, να μην τελούν υπό αίρεση ή προθεσμία, να μην υπόκεινται σε ανατρεπτική ή αναβλητική ένσταση και να είναι αχώγιμες, δηλαδή να μην είναι απλώς φυσικές ενοχές. Ο νόμος δεν απαιτεί, ως όρο του συμψηφισμού, ταυτότητα του νομικού λόγου που στηρίζει τις αμοιβαίες απαιτήσεις ή συνάφεια της αιτίας τους, αλλά ούτε και επιβάλλει η ανταπαίτηση που αντιτάσσεται προς συμψηφισμό να είναι εκκαθαρισμένη. Η πρόταση του συμψηφισμού μπορεί να λάβει χώρα είτε εξώδικα είτε ενώπιον δικαστηρίου με τη μορφή ένστασης (άρθρο 442 Α.Κ.) (ΑΠ 486/2016) και ειδικότερα ως λόγος ανακοπής. Όπως συνάγεται δε, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 440, 441 ΑΚ και 262 παρ. 1 ΚΠολΔ, για να είναι ορισμένη η ένσταση συμψηφισμού πρέπει να περιλαμβάνει σαφή έκθεση των παραγωγικών της ανταπαίτησης γεγονότων, προσδιορισμό της απαίτησης του αντιδίκου, στην οποία αναφέρεται η δήλωση συμψηφισμού, καθορισμό του αντικειμένου και του χρόνου γέννησής τους, όπως επίσης και ορισμένο αίτημα, ήτοι την απόσβεση των συμψηφιζόμενων απαιτήσεων και την απόρριψη

της αγωγής (ΑΠ 84/2019). Σύμφωνα, εξ άλλου, με το άρθρο 19 του ν. 4015/2011 "Μετατροπή Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών σε Αγροτικούς Συνεταιρισμούς και ΑΕΣ κλπ." 1. Οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), οι οποίες έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 26, 27 και 28 του ν. 2810/2000, όπως το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 27 προστέθηκε με την παρ. 11 του " άρθρου 18 του ν. 3147/2003, αξιολογούνται και εγγράφονται στο μητρώο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του παρόντος νόμου. 2. Οι ήδη υφιστάμενες ΕΑΣ μετατρέπονται σε ΑΣ με απόφαση των γενικών συνελεύσεων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, του άρθρου 21 του ν. 2810/2000, καθώς και του κ.ν. 2190/1920 αναλογικώς εφαρμοζομένων. 3. Για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού: α) Οι αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων των ΑΣ, μελών των ΕΑΣ, περί συγχωνεύσεως και των ΕΑΣ περί μετατροπής σε ΑΣ ή ΑΕΣ, λαμβάνονται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 11 και την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 12 του ν. 2810/2000. Οι ΕΑΣ, οι οποίες έλαβαν απόφαση για τη συγχώνευση- μετατροπή τους, θα πρέπει να ολοκληρώσουν τη διαδικασία τους αυτή μέχρι 30.9.2014, η δε θητεία των οργάνων διοικήσεώς τους λήγει την ημερομηνία αυτή. β) Η μετατροπή μίας ΕΑΣ σε ΑΣ συντελείται με τη συγχώνευση των πρωτοβαθμίων συνεταιρισμών μελών της, και δημιουργείται ένα νέο νομικό πρόσωπο ο Αγροτικός Συνεταιρισμός (ΑΣ) του νόμου αυτού, αα) Η γενική συνέλευση της ΕΑΣ εγκρίνει το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης - μετατροπής, το οποίο συντάσσεται από τα Διοικητικά Συμβούλια όλων των συγχωνευόμενων ΑΣ και της ΕΑΣ και περιλαμβάνει τους όρους της συγχώνευσης και την αξία της μερίδας του νέου ΑΣ. Με, την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζεται ότι στην περίπτωση που ο αριθμός των μελών φυσικών προσώπων των συγχωνευόμενων συνεταιρισμών υπερβαίνει τα τετρακόσια (400) μέλη, η κοινή γενική συνέλευση των μελών των συγχωνευόμενων αγροτικών συνεταιρισμών "μπορεί να είναι αντιπροσωπευτική. Τους όρους της αντιπροσωπευτικότητας θα τους θέσει το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης. Η έκθεση εκτίμησης των περιουσιακών στοιχείων των αγροτικών συνεταιρισμών που συγχωνεύονται και της μετατρεπόμενης ΕΑΣ, εγκρίνεται από τη γενική συνέλευση της ΕΑΣ. Η γενική συνέλευση της παρούσας διάταξης συγκροτείται με την απαρτία των αντιπροσώπων των μελών της ΕΑΣ, που αποφάσισαν τη συγχώνευσή τους με τη μετατρεπόμενη ΕΑΣ και την ίδια πλειοψηφία. ββ) Πρωτοβάθμιοι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί καθώς και φυσικά πρόσωπα-μέλη των συγχωνευόμενων συνεταιρισμών, που δεν επιθυμούν τη συγχώνευση, μπορούν να αποχωρήσουν. Οι αποχωρούντες λαμβάνουν την αξία της συνεταιρικής τους μερίδας κατά τους όρους του καταστατικού τους. Τέλος κατά το άρθρο 16 παρ. 6 ν. 4015/2011, που τροποποίησε το άρθρο 8 ν. 28110/2000 2. Η συνεταιρική μερίδα είναι το ελάχιστο χρηματικό ποσό συμμετοχής κάθε μέλους στο κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Κάθε μέλος συμμετέχει στο συνεταιρισμό με μία (1) υποχρεωτική μερίδα και έχει μία ψήφο, το ύψος και οι προϋποθέσεις καταβολής της αξίας της ορίζονται από το καταστατικό. Η συνεταιρική μερίδα είναι αδιαίρετη και ίση για όλα τα μέλη. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει όρους και προϋποθέσεις για την απόκτηση από κάθε μέλος πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων, ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών του με το συνεταιρισμό. Στην έννοια της συναλλαγής περιλαμβάνεται το άθροισμα της αξίας των προϊόντων, των εφοδίων και των υπηρεσιών που παρέχονται στα μέλη από το συνεταιρισμό, καθώς και των προϊόντων που διαθέτουν σε αυτόν ή μέσω αυτού σε τρίτους. Στην περίπτωση αυτήν το καταστατικό ορίζει τις ψήφους που αντιστοιχούν στις πρόσθετες μερίδες. Ο συνολικός αριθμός των ψήφων στους ΑΣ δεν μπορεί, σε καμιά περίπτωση, να υπερβεί τις τρεις (3). Η αύξηση ή η μείωση της αξίας μερίδας γίνεται με απόφαση της

γενικής συνέλευσης...Το καταστατικό μπορεί να ορίζει ότι οι υποχρεωτικές μερίδες είναι έντοκες. Ο χρόνος και ο τρόπος απόδοσης των τόκων ορίζεται στο καταστατικό...Σε περίπτωση θανάτου μέλους του συνεταιρισμού, ο κληρονόμος, ή όταν υπάρχουν περισσότεροι κληρονόμοι, αυτός που υποδείχθηκε με έγγραφη συμφωνία τους, εφόσον έχει τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 του νόμου αυτού, υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους που πέθανε. Αν δεν υποδειχθεί, η ονομαστική αξία της μερίδας, όπως τυχόν έχει προσαυξηθεί ή μειωθεί ανάλογα, όταν υπάρχει ζημία, αποδίδεται στους κληρονόμους στο τέλος της χρήσης. την απόρριψη της αγωγής (ΑΠ 84/2019, ΝΟΜΟΣ). Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο μετά την ως άνω εξαφάνιση της απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και επιλαμβανόμενο, κατ' εφαρμογή του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της έφεσης (άρθρο 522 ΚΠολΔ), της εξέτασης των λοιπών λόγων της ανακοπής, οι οποίοι είχαν αφεθεί αδικαστοι, μεταξύ των οποίων ο πρώτος λόγος με τον οποίο πρότεινε σε συμψηφισμό ο ανακόπτων την ανταπαιτήσή του κατά της καθ' ης η ανακοπή νυν αναιρεσίβλητης ποσού 51.160 ευρώ που αντιστοιχεί σε εν μέρει ονομαστική αξία συνεταιριστικών μερίδων, την οποία είχε δικαίωμα να αναζητήσει μετά την απόφασή του να μην συγχωνευτεί με την καθ' ης η ανακοπή, σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 3 εδ. ββ Ν. 4015/2011, καθώς και άλλης ανταπαιτήσης ποσού 30.000 ευρώ από τίμημα πώλησης του εκεί αναφερόμενου καυστήρα προς αυτήν, όπως προκύπτει από την παραδεκτή κατά το άρθρο 561 παρ. 2 ΚΠολΔ παραδεκτή επισκόπηση της προσβαλλόμενης απόφασής του, δέχθηκε τα εξής "Η προτεινόμενη ένσταση συμψηφισμού πρέπει, ως προς το σκέλος αυτής που αφορά στην αξία της συνεταιριστικής μερίδας του ανακόπτοντος, να απορριφθεί ως απαράδεκτη, λόγω αοριστίας, διότι δεν περιλαμβάνει σαφή έκθεση των παραγωγικών της ανταπαιτήσης του ανακόπτοντος γεγονότων και ειδικότερα, εκθέτει πως ως μέλος της ... συμμετείχε με 8 συνεταιριστικές μερίδες (από το σύνολο των 278 μερίδων), αξίας καθεμιάς 12.545 ευρώ και συνολικής αξίας 100.360 ευρώ, έναντι της οποίας κατέβαλε μέχρι την αποχώρησή του από την Ένωση το συνολικό ποσό των 51.160 ευρώ, το οποίο δικαιούται να διεκδικήσει, αλλά η Ένωση παρακρατεί. Ωστόσο, το ποσό αυτό αντιστοιχεί στην ονομαστική αξία της συνεταιριστικής του μερίδας, όπως αυτή, ως σταθερό μέγεθος, προκύπτει από το άρθρο 13 παρ. 2 του καταστατικού της Ε.Α.Σ., σε συνδυασμό με τις αποφάσεις των Γ.Σ. αυτής (.../2002, .../2007, .../2008, .../2010, βλ. από 30-1 1 -2010 έγγραφο καθ' ης η ανακοπή προς ανακόπτουσα), η οποία, όμως, δεν ταυτίζεται με την πραγματική αξία των συνεταιριστικών του μερίδων κατά το χρόνο αποχώρησής του από την Ένωση, όταν γεννήθηκε η ανταπαιτήσή του υπό το καθεστώς του ν. 4015/2011, πριν αυτός καταργηθεί με τον ν. 4384/2016 που ρύθμιζε τα θέματα των αγροτικών συνεταιρισμών, η οποία (πραγματική αξία) είναι μέγεθος μεταβλητό και προκύπτει βάσει των οικονομικών στοιχείων του συνεταιρισμού που δημοσιεύονται στους ετήσιους ισολογισμούς και αφού αφαιρεθούν οι ζημίες των προηγούμενων οικονομικών χρήσεων, στοιχεία τα οποία δεν εκτίθενται στην προκειμένη περίπτωση στο δικόγραφο της ανακοπής, ώστε η αξίωση του ανακόπτοντος, που προτείνεται σε συμψηφισμό, παρίσταται αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως, αφού αυτός αρκείται στην επιγραμματική σημείωση του ποσού των 51.160 ευρώ, που κατέβαλε προς κάλυψη του 50% περίπου της συνεταιρικής του μερίδας, χωρίς ειδικότερη αναφορά των συγκεκριμένων οικονομικών στοιχείων, από τα οποία να προκύπτει η πραγματική αξία της συνεταιρικής του μερίδας κατά το χρόνο αποχώρησής του από την Ένωση, ώστε να παρέχεται στο Δικαστήριο η ευχέρεια να εξετάσει την ουσιαστική βασιμότητα του ένδικου αιτήματος και στην καθ' ης η ανακοπή να αμυνθεί". Με αυτά που δέχθηκε το Εφετείο κρίνοντας ότι η ανταπαιτήση του ανακόπτοντος από την ως άνω

συνεταιριστική μερίδα ποσού 51.160 ευρώ δεν είναι πλήρως ορισμένη, αφού αναφέρεται στην ονομαστική αξία και όχι στην πραγματική της αξία, η οποία έπρεπε να υπολογιστεί με βάση τα μη αναφερόμενα στην ανακοπή οικονομικά στοιχεία κατά το χρόνο αποχώρησής του από την αναιρεσιβλήτη και απορρίψαν το σχετικό πρώτο λόγο αυτής δεν υπέπεσε στην αποδιδόμενη από τον αναιρεσιώντα πλημμέλεια της παρά το νόμο κήρυξης απαραδέκτου και επομένως οι τρίτος και τέταρτος λόγος της ένδικης αναίρεσης με τους οποίους τα αντίθετα υποστηρίζονται απ' αυτόν είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι. Τέλος, πρέπει να απορριφθεί και ο δεύτερος λόγος της ένδικης αναίρεσης, με τον οποίον ο αναιρεσιώνων επικαλείται πλημμέλεια εκ του αρ. 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ και ανεπαρκή αιτιολογία ως προς την κατ' ουσίαν απόρριψη της άλλης ανταπαιτήσης ποσού 30.000 ευρώ του τιμήματος πώλησης του στην ανακοπή περιγραφόμενου καυστήρα, ως αόριστος καθόσον, εκτός των άλλων, δεν εκτίθεται ο κανών του ουσιαστικού δικαίου που παραβιάστηκε εκ πλαγίου (ΑΠ 357/2018) και επί πλέον υπό την επίκληση του ως άνω λόγου βάλλεται ανεπίτρεπτα (άρθρο 561 παρ. 1 ΚΠολΔ) η ουσία της υπόθεσης. Κατ' ακολουθίαν τούτων, πρέπει η ένδικη αίτηση αναίρεσης να απορριφθεί, να διαταχθεί η εισαγωγή του κατατεθέντος από τον αναιρεσιώντα παραβόλου στο δημόσιο ταμείο (άρθρο 495 παρ. 4 ΚΠολΔ) και να καταδικαστεί ο τελευταίος λόγω της ήττας του στα δικαστικά έξοδα της αναιρεσιβλήτου, που κατέθεσε προτάσεις, κατά τα οριζόμενα στο διατακτικό (ΚΠολΔ 176 και 183).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 10-2-2020 αίτηση για αναίρεση της υπ' αριθμ. 213/2019 απόφασης του Μονομελούς Εφετείου Θράκης.

Διατάσσει την εισαγωγή στο Δημόσιο Ταμείο του κατατεθέντος, για την άσκηση της ένδικης αίτησης αναίρεσης παραβόλου.

Καταδικάζει τον αναιρεσιώντα στα δικαστικά έξοδα της αναιρεσιβλήτης, που ορίζει στο ποσό των δύο χιλιάδων επτακοσίων (2.700) ευρώ.

ΚΡΙΘΗΚΕ, αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 20 Δεκεμβρίου 2021.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΚΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, στην Αθήνα, στις 17 Ιανουαρίου 2022.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

P.K.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Η Μερίδα του Αγροτικού Συνεταιρισμού

Έχει πολλές φορές υποστηριχθεί στην θεωρία του συνεταιριστικού δικαίου αλλά και στην νομολογία, κυρίως του ΣΤΕ[1] ότι, η συνεταιριστική νομοθεσία πρέπει να ερμηνεύεται πάντοτε υπό το φως των διεθνών συνεταιριστικών αρχών και αξιών που διέπουν τον

συνεταιρισμό και συγκροτούν την ταυτότητά του, ως οντότητα οικονομικο-κοινωνική. Η γνώση των συνεταιριστικών αρχών, οδηγεί στην ορθή ερμηνεία του συνεταιριστικού δικαίου. Ακόμη και ο νομοθέτης, ο οποίος μπορεί ν' αποκλίνει από τις συνεταιριστικές αρχές, δεν μπορεί όμως να τις θίγει στην ουσία τους, αν θέλει το νομικό πρόσωπο, που δημιουργεί και ρυθμίζει να είναι συνεταιρισμός. [2]

Το ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο, στην άνω απόφασή του φοβούμεθα ότι διολίσθησε σε σφάλμα, διότι σχημάτισε την κρίση του, χωρίς να λάβει υπόψιν του τις αρχές του συνεταιρισμού, δεχόμενο ότι, ειδικά στον αγροτικό συνεταιρισμό και ειδικά υπό την ισχύ των νόμων 2810/2000 και 4015/2011, η συνεταιριστική μερίδα αποδίδεται στα αποχωρούντα μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού στην πραγματική και όχι στην ονομαστική της αξία, που είναι το ορθό.

Στην απόφαση δεν γίνεται επίκληση αντίστοιχης καταστατικής διάταξης, η οποία ρητά να αναφέρει ότι το μέλος που αποχωρεί από τον συνεταιρισμό, λαμβάνει την πραγματική αξία της συνεταιρικής του μερίδας και όχι την ονομαστική. Πιστεύουμε ότι δεν την επικαλείται, διότι δεν υφίσταται τέτοια ρύθμιση ούτε στα καταστατικά των αγροτικών συνεταιρισμών[3] και βεβαίως ούτε στο νόμο. Αλλά και αν υφίστατο τέτοια καταστατική διάταξη, όφειλε να την κρίνει μη νόμιμη.

Ο ν.2810/2000, είχε συνταχθεί με απόλυτο σεβασμό στις 7 διεθνείς συνεταιριστικές αρχές και τις αξίες,[4] οι οποίες μάλιστα αναφέρονται, με πλήρη ανάλυση, στην Εισηγητική του έκθεση. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό, η συνεταιρική μερίδα είναι το ελάχιστο χρηματικό ποσό συμμετοχής κάθε μέλους στο κεφάλαιο του συνεταιρισμού (άρθρο 8 παρ.1,εδ.α). Η συνεταιριστική ιδιότητα αποκτάται από την ημερομηνία, που λαμβάνεται η απόφαση για την αποδοχή της αίτησης εγγραφής του ενδιαφερομένου και με την προϋπόθεση ότι έχει καταβάλει τη συνεταιριστική μερίδα ή το ποσό που αντιστοιχεί στην πρώτη δόση, αν η καταβολή της συνεταιριστικής μερίδας προβλέπεται από το καταστατικό σε δόσεις.(άρθρο 6 παρ.2). Η αύξηση ή μείωση της συνεταιρικής μερίδας γίνεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης (άρθρο 8 παρ. 2) και αντίστοιχη τροποποίηση του καταστατικού (άρθρο 4 παρ.1 περ. ε) .Ο τρόπος καταβολής και η διαδικασία απόδοσης της συνεταιρικής μερίδας ,ορίζεται από το καταστατικό, καθώς και οι όροι και ο χρόνος απόδοσης των συνεταιρικών μερίδων, στην περίπτωση αποχώρησης και διαγραφής μέλους. (άρθρα 4 παρ.1 περ. ε) κα 6 παρ.3). Σε περίπτωση θανάτου μέλους η μερίδα, αν δεν υποδειχθεί κληρονόμος, ο οποίος έχει τις προϋποθέσεις να γίνει μέλος στον συνεταιρισμό και να λάβει την μερίδα της συνεταιριστικής του συμμετοχής, αποδίδεται στους κληρονόμους στην ονομαστική της

αξία, στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης προσαυξημένη ή μειωμένη εφόσον υπάρχουν ζημιές. Που σημαίνει ότι, αν στο τέλος της χρήσης υπάρχουν πλεονάσματα και αποφασισθεί από την γενική συνέλευση η διανομή τους στην τελευταία χρήση, τότε οι κληρονόμοι θα λάβουν και τα πλεονάσματα [5] της τελευταίας χρήσης και βεβαίως όχι τα τυχόν κέρδη που πραγματοποιεί ο συνεταιρισμός, διότι στον αγροτικό συνεταιρισμό, υπό το καθεστώς των προαναφερόμενων νόμων, και ορθά, απαγορεύεται η διανομή κερδών (άρθρα 8 παρ.6 και 19). Τα πλεονάσματα που δεν διανέμονται και παραμένουν σε ειδικό αποθεματικό στον συνεταιρισμό είναι αφορολόγητα, ενώ φορολογούνται όταν διανεμηθούν στα μέλη, ως εισόδημα του μέλους. (άρθρο 35 παρ.13) .Τα αφορολόγητα αποθεματικά χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού με την δημιουργία κυρίως συνεταιριστικής περιουσίας (άρθρο 19 παρ.4).Ο νόμος δεν αναφέρει σε καμία του διάταξη για τρόπο υπολογισμού της αξίας της μερίδας, παρά μόνο σε χρόνο και διαδικασία απόδοσης (ως άνω), διότι η αξία της μερίδας είναι σταθερή (ονομαστική αξία), όπως κάθε φορά ορίζεται, αλλά σε περίπτωση, που ο συνεταιρισμός αντιμετωπίζει πρόβλημα ρευστότητας για παράδειγμα, μπορεί να συμφωνηθεί η απόδοση της μερίδας να καταβληθεί σε δόσεις ή σε μεταγενέστερο χρόνο κυρίως στις περιπτώσεις που τυχόν η μερίδα έχει προσδιοριστεί σε μεγάλο ύψος, ή σε περίπτωση που αποχωρούν πολλά μέλη ταυτόχρονα, όπως για παράδειγμα ,όταν δεν συμφωνούν με τυχόν συγχώνευση που αποφασίζει η γενική συνέλευση.

Περαιτέρω στους συνεταιρισμούς (διεθνώς) ισχύει η αρχή της «ανοικτής Θύρας», της δημιουργίας «περιουσίας γενεών», της μη διανομής της περιουσίας στα μέλη «αρχή αφιλοκερδούς διανομής», [6] η δε οικονομική συμμετοχή των μελών στον συνεταιρισμό, περιγράφεται στην 3η συνεταιριστική αρχή «οικονομική συμμετοχή των μελών», ως εξής : « Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνήθως την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου, για το κεφάλαιο που καταθέτουν να γίνουν μέλη. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε ή για όλους από τους ακόλουθους σκοπούς: α) Ανάπτυξη του συνεταιρισμού .ενδεχομένως με την δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία μέρος, τουλάχιστον, θα είναι αδιανέμητα, β) Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό και γ)Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων, που εγκρίνονται από τα μέλη». [7]

Η αρχή αυτή αναδεικνύει δυο ακόμη από τις πιο ευγενείς τάσεις του συνεταιρισμού. Η πρώτη αναφέρεται στην χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων διαχειρίσεως , που ουσιαστικά αποτελούν εισφορές των μελών (παρακράτημα από τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό), για την δημιουργία κοινωνικού κεφαλαίου. Η συνεταιριστική αρχή ορίζει ότι ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο του συνεταιρισμού αποτελεί κοινή δηλαδή αδιανέμητη περιουσία του συνεταιρισμού. Πράγματι οι συνεταιριστικές επενδύσεις αποτελούν κοινωνικό κεφάλαιο, που τίθεται στην διάθεση των γεωργών, όχι μόνο αυτών, που συντελούν στην δημιουργία του αλλά και των επερχόμενων, χωρίς να ζητείται από

αυτούς αναλογική συμμετοχή, για την απόκτησή του. Το κεφάλαιο αυτό παραμένει αδιανέμητο ,αφού κατά κανόνα με την αποχώρηση των μελών δεν επιστρέφεται το ποσόν της συμβολής τους στην δημιουργία του. Η δεύτερη απορρέει από την διάθεση των πλεονασμάτων, για υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων .Στις δραστηριότητες αυτές υπάγονται πολλές, που απευθύνονται στο κοινωνικό σύνολο και όχι στα μέλη.[8]

Στον συνεταιρισμό, ως εθελοντική ένωση προσώπων, τα μέλη εισέρχονται και εξέρχονται χωρίς περιορισμούς, (ανοικτή θύρα) πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, τις οποίες μπορεί να ρυθμίσει το καταστατικό. Οι συνεταιρισμοί ιδρύονται ,για να υπάρχουν στο διηνεκές . Οι διαδοχικές γενεές είναι ιδιοκτήτες της συνεταιριστικής περιουσίας όχι ως άτομα αλλά ως σύνολο.[9] Η συνεταιριστική περιουσία δημιουργείται με την συμβολή όλων των παρελθόντων και των παρόντων μελών(περιουσία γενεών) και δεν δικαιούνται τα μέλη, που υπάρχουν σε μια δεδομένη στιγμή να διαμοιραστούν μεταξύ τους την περιουσία που συσώρευσαν όλα τα παρελθόντα μέλη. Ένα μέρος τουλάχιστον της περιουσίας αυτής είναι αδιανέμητος (3η αρχή). Ανήκει στον συνεταιρισμό και δεν μπορεί να εξατομικευτεί. Τέλος το μέλος, που εγγράφεται στον αγροτικό συνεταιρισμό, υποχρεούται να καταβάλει μόνο την συνεταιρική του μερίδα, η οποία είναι συνήθως μικρής αξίας[10] ,και το ύψος της αναγράφεται στο καταστατικό και δεν καταβάλει εισφορά πρόσθετη, ανάλογη προς την καθαρή περιουσία του συνεταιρισμού, όπως αυτή προκύπτει από τον ισολογισμό της τελευταίας χρήσης . Η αξία της μερίδας μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί με απόφαση της γενικής συνέλευσης του συνεταιρισμού και αντίστοιχη τροποποίηση του καταστατικού.

Με βάση τα ανωτέρω είναι αυτονόητο ότι το μέλος που αποχωρεί λαμβάνει την ονομαστική αξία της μερίδας του και όχι την πραγματική. Αν δεχθούμε το αντίθετο, στον αγροτικό συνεταιρισμό, τότε καταλήγουμε σε παραλογισμό: Για παράδειγμα: Ένας αγροτικός συνεταιρισμός λειτουργεί για περισσότερο από 50 χρόνια. Έχει δημιουργήσει μεγάλη περιουσία από πολλές γενιές συνεταιριστών και μάλιστα από αποθεματικά κεφάλαια, που προέρχονται από το παρακράτημα, που κάνει ο συνεταιρισμός από τις συναλλαγές με τα μέλη του και το οποίο δεν φορολογείται, νομίμως, λόγω της συνταγματικής προστασίας του συνεταιρισμού (Σ. άρθρο 12 παρ.4, μέριμνα του κράτους για τους συνεταιρισμούς)[11]Ένα μέλος εγγράφεται στο συνεταιρισμό την χρονική αυτή στιγμή, καταβάλει την ονομαστική αξία της μερίδας του π.χ 200 ευρώ, κατά το καταστατικό, ώστε να αποκτήσει την συνεταιριστική ιδιότητα. Με βάση την αρχή της ανοικτής θύρας, το μέλος, μετά την πάροδο δυο ετών αποχωρεί από τον συνεταιρισμό. Ενδέχεται αυτά τα δυο έτη της παραμονής του μέλους, ο συνεταιρισμός (γ.σ) να αποφάσισε να μη παρακρατήσει ένα ποσοστό από τις συναλλαγές με τα μέλη του, διότι έχει για παράδειγμα συγκεντρώσει μεγάλα αποθεματικά κεφάλαια ή διότι ήταν μια κακή χρονιά για τους γεωργούς και θέλει να τους ενισχύσει. Εάν το μέλος αυτό, έπαιρνε την πραγματική αξία της μερίδας του κατά την αποχώρησή του, όπως δέχεται η απόφαση, τότε μέσα σε δυο χρόνια έχοντας προσφέρει στον συνεταιρισμό μόνο 200 ευρώ, θα διεκδικούσε μια επιστροφή, ενδεχομένως πολλών χιλιάδων ευρώ.[12]

Θα μπορούσε να αποδίδεται στο μέλος που αποχωρεί η πραγματική αξία της μερίδας του, υπό την προϋπόθεση ότι το μέλος κατά την είσοδο του, συνεισέφερε στην δημιουργηθείσα συνεταιριστική περιουσία, ώστε τα παλαιά και τα νέα μέλη να αντιμετωπίζονται ισότιμα. Όμως, η άποψη αυτή καθιστά την αρχή της ελεύθερης εισόδου και εξόδου του μέλους γράμμα κενό. [13] Τα οικονομικά αδύναμα άτομα δεν θα μπορούν να γίνουν μέλη των αγροτικών συνεταιρισμών, ενώ οι συνεταιρισμοί έχουν σκοπό να προσφέρουν υπηρεσίες ακριβώς σε αυτά τα άτομα. Η άνω ρύθμιση, ειδικά, σύμφωνα με το εθνικό μας συνεταιριστικό –φορολογικό δίκαιο, για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, δεν θα μπορούσε ποτέ να ισχύσει, διότι θα έθετε σε κίνδυνο, όλες τις φορολογικές διευκολύνσεις που παρέχει ο φορολογικός νομοθέτης στους συνεταιρισμούς (κρατικές ενισχύσεις, αλλοίωση ανταγωνισμού).

Αποτελεί κατά την άποψή μας εξαιρετικά σημαντικό γεγονός, η καθιέρωση του αφορολογήτου των αποθεματικών στους αγροτικούς συνεταιρισμούς με τους ν.2810/2000 και 4015/2011, αλλά και από τους μεταγενέστερους συνεταιριστικούς νόμους (4384/2016, άρθρο 23 και 4673/2020 άρθρο 26, δυστυχώς με πολλές αντιφάσεις στις ρυθμίσεις του). Ο νομοθέτης εισάγει μια ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση, συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης [14] ακριβώς για να ευνοήσει την δημιουργία κοινωνικής περιουσίας, η οποία ουδέποτε διανέμεται στα μέλη (αρχή αφιλοκερδούς διανομής) αλλά μεταβιβάζεται στις επόμενες γενιές.

Επιπρόσθετα δεν μπορεί να διανεμηθεί αδιανέμητος συνεταιριστική περιουσία, ούτε περιουσία, για την οποία μέλη δεν συνεισέφεραν στην δημιουργία της, όπως για παράδειγμα είναι τα αδρανή μέλη, από τα οποία οι συνεταιρισμοί δεν αντλούν οφέλη, αφού τα μέλη αυτά δεν συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό ή το μέλος του παραδείγματός μας.

Συνεπώς η συνεταιρική μερίδα στον αγροτικό συνεταιρισμό, αποδίδεται σε όλα τα μέλη, που αποχωρούν ή διαγράφονται από τον συνεταιρισμό στην ονομαστική της αξία κατά τους όρους του καταστατικού του συνεταιρισμού.

*Αναδημοσίευση από το Περιοδικό «Ελληνική Δικαιοσύνη».

[1] ΣΤΕ 1967/2019

[2] Σ . Κιντής «Το Δίκαιο των συνεταιρισμών» σελ.19.

[3] Τα καταστατικά των αγροτικών συνεταιρισμών υπό το καθεστώς των άνω νόμων , συντάσσοντο από την ΠΑΣΕΓΕΣ και προωθούντο στα μέλη της αγροτικούς συνεταιρισμούς και προγενέστερα στις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών πριν την κατάργησή τους. (Κ. Παπαγεωργίου , Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία 2004 : Σχέδιο καταστατικού αγροτικού συνεταιρισμού ΠΑΣΕΓΕΣ».

[4] Και τούτο, διότι θεσπίστηκε με κύριο γνώμονα τις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές και αξίες, όπως αυτές διατυπώθηκαν το έτος 1995 (193 Σύσταση ΔΟΕ- ΟΗΕ)

[5] Τα πλεονάσματα στο συνεταιρισμό δημιουργούνται από τις συναλλαγές των μελών με τον συνεταιρισμό τους, ενώ τα κέρδη από τις συναλλαγές, που πραγματοποιεί ο συνεταιρισμός με τρίτους .

[6] Κανονισμό 1435/2003 σχετικά με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού (SCE),Αιτιολογική έκθεση.

[7] Βλ. Εισηγητική έκθεση ν.2810/2000.

[8] .Κ. Παπαγεωργίου «Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία Γ' έκδοση ,σελ. 60.

[9] .Κ. Παπαγεωργίου ,ο.π 11.3.4

[10] Κ. Παπαγεωργίου ,ο.π. παρ. 2.4.3

[11] Κιντής ο.π σελ. 69

[12] Το αποτέλεσμα της παραίτησης/αποχώρησης είναι η άμεση ή μετά την πάροδο συγκεκριμένου χρόνου παύση ισχύος των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του μέλους που παραιτείται / αποχωρεί. Παραμένοντας κάτω από ορισμένους όρους οικονομικά υπόλογο, το παραιτούμενο/ αποχωρούν μέλος έχει το δικαίωμα ανάληψης των μερίδων του, κατά κανόνα στην ονομαστική τους αξία. Ωστόσο, ο συνεταιρισμός πρέπει να έχει τη δυνατότητα να καθυστερήσει προσωρινά την επιστροφή τους εάν μια άμεση επιστροφή θα μπορούσε να επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία του. Σε αυτήν την περίπτωση, ο συνεταιρισμός θα πληρώσει έναν περιορισμένο τόκο επί του ποσού που επιστρέφεται. Το χρονικό διάστημα παρακράτησης του επιστρεφόμενου ποσού πρέπει να ορίζεται και να είναι εύλογο.(Hagen Henrÿ Κατευθυντήριες γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία –Έκδοση ΔΟΕ-ΟΗΕ- Ηλ. Περ. Κοινωνική Οικονομία-ΙΣΕΜ-2016).

[13] Κ. Παπαγεωργίου «Βιώσιμη συνεταιριστική οικονομία παρ.11.3.4

[14] (Συν-εκδικαζόμενες Υποθέσεις C-78/08 - C-80/08 Απόφαση 8.9.2011).